

32. Шаян В. Віра предків наших. – Т.1. – Гамільтон (Канада), 1987. – 864 с.
33. Юнг К. Архетип и символ. – М., 1991. – 304 с.

УДК 291.13:008 (477)

Галина Лозко

Символіка жінки-птаха в українській культурі

У статті подано результати дослідження символіки Богині-птаха в українській та індоєвропейській міфології. Обґрунтовано гіпотезу про існування у предків українців та інших слов'ян Богині Слави як родової Богині-Матері, що має спільні витокові риси з арійським (ведичним) та європейським (еллінським, римським) язичницьким світоглядом, у якому чільне місце посідала віра в магічну роль Слова (Логоса) як світотворчої космогонічної сили, а людина, як органічна частка життя, мала одвічний зв'язок з матір'ю природою. Наголошується на важливості збереження етнічних архетипів у символіці культури та релігії сучасних народів.

Ключові слова: жінка-птах, віщі птахи, Жар-птиця, Мати Слава, архетип.

The article presents the research results of symbolism of Goddess-bird in the Ukrainian and Indo-European mythology. It proves the hypothesis that the ancestors of the Ukrainians and other Slavs had Goddess of Fame as a generic Mother Goddess, and it has common ancestral traits with Aryan (Vedic) and European (Hellenistic, Roman) pagan worldview with dominated belief in the magical role of the Word (Logos) as the world creation and cosmogony power, when a man, as the organic part of life, had a primordial relationship with mother nature. It notes the importance of preserving ethnic archetypes in symbolism of the culture and religion of modern nations.

Keywords: lady bird, prophetic birds, Firebird, Mother of Glory, an archetype.

Символи існують у житті народів впродовж кількох тисячоліть і нині мають непересічне значення. Символи жінки-птаха наявні в артефактах багатьох давніх народів Європи, у тому числі й в українській культурі. Україна має самобутні мистецькі зразки з мотивами жінки з птахами або синкретичної антропо-зооморфної постаті жінки-птаха, чи жінки-птаха-змії, відомі на наших теренах впродовж кількох тисячоліть. Хоча існує певна низка наукових гіпотез щодо цього міфологічного символу, однак досі точно не встановлено, який міфологічний персонаж приховується під цим образом.

Міфо-релігійну сутність етнічних архетипів розкрив швейцарський психолог К. Г. Юнг. В українській філософії зв'язок національного з релігійним довів професор В. Шаян, який у 1934 р. висловив ідею відродження рідної віри як природної національної релігії. Археологічні відкриття литовсько-американської дослідниці Марії Гімбутас засвідчили існування давньої Богині в образі жінки-птаха в усій індоєвропейській культурі. Знавець церковнослов'янської мови Григорій Дяченко на підставі вірменських писемних джерел констатував факт існування в слов'ян Богині Слави. Сербська дослідниця А. Баїч присвятила Богині

Славі окрему працю. Ймовірність існування цієї Богині в основному визнає Відділення релігієзнавства Інституту філософії НАН України ім. Г. Сковороди та деякі культурологи і релігієзнавці, зокрема, В. Шевченко, В. Жайворонюк то ін. Однак, у згаданих працях ще недостатньо з'ясовано філософсько-богословський смисл Богині Слави, її метафізичне значення.

Мета й методологічні засади дослідження: 1) увести до наукового вжитку емпіричні дані про Матір Славу як сакральну постать давньоукраїнської етнорелігії та літературний персонаж Велесової Книги (далі – ВК); 2) обґрунтувати гіпотезу про тотожність символу жінки-птаха з постаттю Матері Слави та розкрити її метафізику; 3) застосування методів компаративного релігієзнавства та аналітичного підходу до архетипових явищ (за К. Юнгом) має на меті отримання нових результатів.

Переважає більшість дослідників пов'язують образи жінки-птаха з віщими функціями, тобто її зв'язок зі словом, мовленням, віщуванням. Застосовуючи принцип порівняльного релігієзнавства, пошукаємо Богинь, тотожних або близьких за філософським смислом чи інформативними функціями в інших індоєвропейських народів.

1. Розпочнемо зі спільної для всіх арійських народів Богині мовлення *Вач* (дослівно «слово», «речення», «священний переказ»), яка вже понад 4–5 тисячоліть існує у ведичній релігії та в сучасному індуїзмі. Вач мешкає скрізь: на небі, на землі, у морі, в повітрі – вона охоплює всі світи, збираючи всі багатства знань і, як володарка, щедро ділиться з тими, хто любить послухати священну мову брахманів; а «ворогів брахманів» (тобто тих, хто заперечує вчення вед, брехунів, дезінформаторів) вона вражає «стрілою з лука Рудри» – блискавкою. Вона – водна, водночас атмосферна Богиня. Вач може породжувати й суперечки серед людей, але завжди допомагає тим, хто здатен почути її правдиве слово. Вач багатолика, її називають «Матір'ю Вед», жоною Індри-громовержця, іноді її ототожнюють з Богинею мудрості *Сарасваті*, що її символами є річка, птахи (лебідь, павич), пентаграма (як і в римській Венери). Сарасваті зцілює людей медом. Браhmани здійснюють спеціальний обряд для дитини: малюють медом пентаграму на язичку немовляти, вважаючи, що дитина після цього почне розмовляти та буде красномовною [10].

2. Славнозвісний давньогрецький поет Гомер в «Ілліаді» (ІІ. 94) та «Одіссей» (І. 279; XXIV. 41) згадує Богиню *Оссу* (дослівно «чутка», «слава», «вість») – вісницю Зевса, яка швидко доставляє людям повідомлення та накази громовержця, а також дає поради героям Троянської війни, скликає воєначальників на військову раду тощо. Помешкання грецької Осси – однойменна гора Осса в Фессалії, розміщена поруч з Олімпом, нині відома як гора Афон. У самій назві гори відображена й семантика своєрідного сторожового посту, з якого можна бачити і чути все навкруги.

3. Римський поет Вергілій, автор «Енеїди», згадує дочку Геї (Богині Землі) на ім'я *Фама* (дослівно «божественний голос»); Софокл же називає її «дитям золотої надії». Фама зазвичай ототожнюється зі слов'янською Славою, її уявляють в образі золотої жінки з крильми і сурмою [Мал. 1].

Римський поет Овідій, засланий у вигнання на береги Чорного моря (устя Дунаю), описав обитель Фама (Слави), яка живе посередині між землею, морем і небом, на межі трьох царств природи, звідки видно все, куди долітає кожен звук, і де, на вершині гори, Богиня влаштувала своє житло – палац із дзвінкої міді з безліччю входів і виходів, який гуде, відображаючи всі звуки, хоча й не чути в ньому ніякого крику, а лише тихі розмови, що ведуться всюди, схожі на легкий шепіт хвиль морських. У вітальні палацу завжди товчється безліч жадібного до новин люду; там носяться в повітрі тисячі чуток, напівправдивих, напівфальшивих; із уст в уста передаються у викривленому вигляді чужі слова, а з ледачого базікання зростають плітки. Там можна зустріти Легковір'я, Легковажність, Заблудження, Розчарування, побачити спотворене обличчя Страху, раптові спалахи Гніву, Шушукання, що час від часу вигулькує зі сумнівного джерела. Про все знає Фама – що робиться на небі, на морі, на землі, – сутність всього намагається вона вивідати. На жаль, перекладач цього твору українською не зберіг оригінального імені Богині(що було б важливо),переклавши його «Поголошка», внаслідок чого втрапилася її міфологічна ідентифікація [9,кн. XII].

Ще за давніх часів Богині Вач, Осса, Фама, Слава ототожнювалися, але внаслідок як природної, так і штучної (ідеологічної, релігійної) ентропії, поступово про Богиню Славу забули. Її появу в словацького поета Яна Колара пояснили «романтичними» фантазіями, яких він ужив для пробудження генетичної пам'яті одного з найдавніших суперетносів Європи. Проте, чи так уже випадково з'явився цей давно забутий сакральний символ у поемі «Дочка Слави», чи може закономірно виринув в пам'яті народу через геніальне осяяння одного з кращих його представників? Лірична героїня сонетів Яна Колара Міна (дочка Богині Слави) – образне втілення «вічної присутності» в трьох іпостасях: коханої жінки, Батьківщини і цілої Слов'янщини. Тарас Шевченко високо цінував мистецький вплив поеми Колара на пробудження самосвідомості слов'янських народів, хоча І.Франко ставився до праць Я.Колара критично.

4. Уже в XX ст. *Мати Слава* з'являється знову в літературі, причому в творі, що дійшов до нас ймовірно з часів IX – початку X ст. та включає в себе тексти, створені значно раніше – йдеться про ВК. Обминаючи дискусії щодо її автентичності, лише принагідно зазначимо, що справжність пам'ятки визнано багатьма відомими українськими філологами (О. Білодід, Г. Ключек, І. Ющук, Б. Яценко, М. Худашта ін.), у той час, як противником її автентичності досі виступає лише один російський мовознавець, на якого посиляються інші [12].

Український етнолінгвіст, доктор філологічних наук Михайло Худаш звернув увагу науковців на важливість уведення ВК до наукових досліджень теоніміки і міфологічних функцій давніх Богів [13, с.1016]. Майже в кожній дошці цієї літературної пам'ятки волхви й князі згадують ім'я загадкової Богині перед боями, промовляючи слово перед полками, щоб підняти дух воїнства. Її імена у ВК: Мати, Мати Слава, Мати Слава Сварожа, Мати Птиця, Матиросва-Слава, Магура, Мати Сонце, Перуниця. Вона описана як посланниця Богів, віща птиця, що співає воїнам «пісню ратну», а народу – Божественну славу; вона віщує майбутнє тим, хто вміє почути її таємну мову. Вона знає все на світі: про сотворення Світу, Неба і Землі,

про Богів Прави, духів і героїв, людей і звірів. Як віща птиця, вона може пророчити наслідки бою, підказувати війську, як краще здобути перемогу: *«Так слава наша перетече до Матері-Слави і перебуде в ній до кінця кінців земних і інших життів... Якщо йде ворог на нас, то опережемось мечами. І, одержимі віщими Матері-Слави словами, що майбутнє наше славне, йдемо на смерть, як на свято... Б'є крилами Мати-Слава і кличе нас, щоб ішли за землю нашу і билися за огнища племені нашого»* [7, д. 14].

Ця Богиня має багато імен, її метаморфози протягом кількох тисячоліть уводять в оману раціонально мислячих дослідників, однак ці зміни можуть бути цілком умотивовані величезними обширами слов'янської ойкумени та розлогістю індоєвропейського мовного дерева, яке вродило рясний лексичний врожай: Жар-птиця (сонце), Птаха Гамаюн, Алконост, Птиця Сирина, Пава, Райська птиця (назва пташиних узорів на українських вишивках). Усі птахи є «віщими», тобто тією чи іншою мірою пов'язані зі словом (інформацією). У цьому контексті не зайве згадати про ворожіння за пташиним польотом, голосом та знаками, яке існувало не лише в Русі, а й у Греції й Римі (птахи «говорять», віщують за допомогою символів, чисел, напр., українці рахують, скільки разів зозуля «кує» та ін.). У західних та південних слов'ян зозуля – віщий птах Богині Живи.

Сонячні, осяйні функції Богині Слави: висвітлювати речі й події, що дає можливість людині бачити й розуміти, тобто отримувати інформацію про явища навколишнього світу. Її опис нагадує казкову Жар-птицю: *«Мати Слава б'є крильми об боки свої; навколо неї сяє світло до нас. І всяке перо іншої барви: червоне, синє, блакитне, жовте і срібне, золоте і біле, і та сяє, як Сонце Свароже, і колами йде посолонь. Та світилася сімома красотами, як заповідано Богами нашими, а Перун, уздрівши її, гримить у небі яснім»* [7, д. 7 – Е]. Мати Слава – вісниця Богів, яка ототожнюється з Берегинею [7, д. 7-Ж], передає русичам веління Свароже не віддавати свою землю грекам, а захищати її [7, д. 7-Д, 7-Є, 8].

5. Проте згадок про Богиню Славу в науковій літературі обмаль. Найбільш докладні відомості подав церковний діяч і філолог минулого століття Г. Дяченко, який ототожнив її культ з культом Діви: «Слава – Богиня давніх слов'ян, звідки і їхня назва. Особливими рисами культу Богині Діви у вірмен були ті самі, що й у Богині Слави у давніх слов'ян. Агафангел, що жив на початку IV ст. по Р.Х. і був секретарем царя Трдата, говорить про цю Богиню, як про «велику царицю і пані, Славу народу, що підтримує життя народне, матір всіляких чеснот, благодійницю всього роду людського, золоту матір, Матір-Богиню». Зображення її було золоте. Її храм володів значними скарбами. Як стверджують давні автори, Богиня Слава відрізнялася від інших Богинь, таких як Афродіта, Венера, Артеміда, Діана чи ін. Віра в Славу також існувала у аланів, яку уявляли дівою, єдиною володаркою долі життя як земного, так і загробного, райського, тому її називали «царицею небесною». Її ж називали й Великою Матір'ю, вважаючи, що саме від неї походить як усе життя, так і всіляке благополуччя для людини» [3, с. 612 – 613].

Цей же автор стверджує: «Культ цієї Богині Слави в глибоку давнину був поширений у всіх арійських народів, у тому числі й у пелазгів», у слов'ян її культ був пов'язаний з культом предків. Посилаючись на «Збірник Григорія», єпископа

болгарського, слов'янського письменника Х ст., Г. Дяченко повідомляє, що перед прийняттям «еллінського закону» в слов'ян існував культ Богині Слави; кумири її були кам'яні та вважалися втіленням образом Богині; існували навіть найдавніші династії, які сповідували її культ, і виводили свій рід «істинно славних» (або «родословних») від цієї Богині [3, с. 613].

Поодинокую інформацію про Богиню Славу знаходимо і в нових словниках. Так, релігієзнавець В. Шевченко подає такі відомості про неї: «Слава – в українській міфології – Богиня Перемоги. Так звали ще Велику Богиню – праматір тих народів, які за цим ім'ям стали називатися слав'янами (слов'янами)» [16, с. 330]. У словнику-довіднику В. Жайворонок читаємо про Славу: «За дохристиянськими віруваннями – Богиня воєнної перемоги та мисливської удачі; можливо й *Велика Богиня* (див.), Богиня Життя» [4, с. 550]; «Велика (Родова Мати) – Мати Світу – Богиня життя, первісна праматір; назва умовна, оскільки первісне її ім'я невідоме, а з різних джерел відомі лише її назви – Жива, Дана, Діва, Берегиня, Житня Баба, Рожаниця, Лада та ін.; могла називатися й *Славою* <...> стародавні вишиті рушники зберегли вишивки, на яких можна бачити Велику Богиню з птахами та Деревом життя» [4, с. 69]. Звернімо увагу на поєднання в одному образі (сюжеті) символіки коріння і крил, на яку вказувала і М. Гімбутас.

6. Оскільки згадані нами образи цієї міфологічної і звичайно, релігійної постаті, мають достатньо широкий семантичний діапазон в індоєвропейських культурах, для кращого розуміння образу Богині-Птиці, жінки-птаха, як і жінки-змії (у скіфів) нам видається логічним звернутися до теорії архетипів К.Юнга та застосувати запропонований ним метод аналітичного підходу до конкретного міфологічного матеріалу [17, с. 7]. На його думку, початковий архетип образу жінки-птаха найбільш чітко простежується в ідеї «вічної присутності», що проявляється на ранній стадії людської свідомості, перш ніж виникає диференціація подальших архетипів. Цей безмежно розгранований процес життя архетипу призводить до появи окремих архетипів, похідних від великого основного комплексу до формування *когерентних* архетипових груп. Це психологічне явище, пов'язане з *інтерференцією*: здатністю людської пам'яті запам'ятовувати ті елементи, які нашарувалися на основний архетип пізніше. Тому ми повинні з розумінням ставитися до виявлених численних метаморфоз давніх Богів і Богинь та не вимагати від них «конкретики», притаманної раціональному мисленню сучасної людини.

7. Паралельно з розвитком початкового архетипу, його переходом в окремі архетипи, відбувається створення наборів символів і відповідних міфу ритуалів. Так, поодинокі архаїчні ритуали, відомі етнографам, ймовірно дотичні до культу Богині-птиці, досі простежуються в деяких слов'янських традиціях, наприклад, випікання 40 пташок навесні в Україні, «пташиний пляс» у Сербії та ін. Сербська дослідниця Александра Баїчу у праці «Велика Богиня Слов'ян» наводить етнографічний факт стародавнього ритуального плясу, присвяченого «Великій Богині Птиці». Цьому танцю, як пише авторка, навчали «священиці» (очевидно, у давні часи жриці). Танцівниці мали спеціальний одяг, сорочку-довгорукавку, у рукава якої вставляли два жезли з птахами або головами птахів на краях. Під час

руху танцівниць рукави піднімалися і з'являлися зображення птахів. Характерною позою танцю була фігура, при якій один рукав був піднятим, другий опущеним (записано в селі Дубока на сході Сербії). Подібні танці відомі в єгипетських і в індуських зображеннях, причому індійські танцівниці не мали в руках зображень птахів, але з допомогою пальців створювали фігури, що імітували голову птиці [1, с. 107].

Очевидно, подібні обряди представлені в давньоруській іконографії Мокоші (Богині з птахами в ткацтві й вишивці) [Мал. 2], як і зафіксований О.Курилом архаїчний обжинковий обряд «Переґеня» (публікація К. Копержинського) [6].

8. Ці дані цілком узгоджуються з археологічними фактами, наведеними литовсько-американською дослідницею М. Гімбутас, яка вважала, що головним Божеством індоевропейців неолітичної Європи була так звана Lady Bird («Господиня Птиця»). Хоча окремі представники радянської міфологічної школи, зокрема й академік Б. Рибakov, оспорювали існування такої Богині. Марія Гімбута сходить висновку, що об'єднання водного птаха з Богинями культур неоліту, бронзового і залізного віків найбільш очевидне в асоціації Афродіти з лебедем і гусакom, або Керз лебедями в Ірландії. Богиня-птиця слов'ян, як вважає дослідниця, має значення перетворюючого, регенеративного архетипу: її проміжне положення між світами пов'язане з уявленням про циклічність космічного часу, вона поєднує земні й небесні функції (коріння і крила); архетип птаха у фольклорі слов'ян має світотворчу функцію (напр., у колядках), поєднаний з рожаничним культом, містить в собі таємниці народження, смерті, і воскресіння (подібно валькіріям германців) [18]. Додамо сюди й архетип яйця-райця і великодньої писанки як символи розгортання життя і циклічного воскресіння всього живого.

9. Уявлення українців про те, що птахи є зв'язківцями з Вирієм, про персоніфікацію душі у вигляді птаха відображує саме аспект реінкарнації, що здійснюється з допомогою цієї Богині. На жаль, через жорстоку християнізацію Європи, часткову втрату слов'янами одвічних етнічних територій та політичної незалежності, у пізнішій міфології та фольклорі слов'ян ім'я Богині Слави вже не зустрічається. *Теоніми* Богині, зникають у Середньовіччі, залишивши лише згадку про неї в складних *антропонімах* з компонентами «Слав-» і «-слав»: Славомир, Славибор, Славолуб, Святослав, Ярослав, Мирослав і подібні, а також *гідронімах*, як наприклад, Дніпро Славута. За підрахунками лінгвіста П. Чучки, імена з компонентом «Слав» перевищують число 200, особливо у Хорватії [14, с. 323]. Наявні поодинокі артефакти, наприклад, напис на мечі, що може свідчити про ймовірний зв'язок Слави з війським мистецтвом [Мал. 3]. Поняття «слава» в Русі є категорією найвищого морально-етичного ідеалу: воїни шукають «князю – слави, собі – честі» (давньоруське прислів'я).

У ювелірному мистецтві (колтах, діадемах, браслетах), народних ужиткових виробках (дошки, прядки, скрині, шкатулки, вишиті чи ткані рушники тощо) зображення чарівної жінки-птиці зустрічаються доволі часто та мають вже інші власні імена – Гамаюн, Сирина, Алконост, Райська птаха тощо. У народних віруваннях багатьох слов'ян існують такі персонажі як Віли, Русалки, Березині [Мал. 4], що персоніфікують водну жіночу сутність природи й за деякими

функціями близькі до архетипу Богині Діви, згадуються в русальній обрядовості, пов'язаній з вірою в реінкарнацію та воскресіння душ.

10. Культ Діви особливо був поширений на півдні давньої України. Кіммерійці й таври, які населяли Кримський півострів у IX – III століттях до н.е., поклонялися та приносили жертви Діві. Від таврів цей культ був, ймовірно, запозичений херсонесцями, які дещо еллінізували його. Діва стала головним божеством і покровителькою міста Херсонесу. Ймовірно, й скіфська Апі, і згадана Геродотом Діва Борисфеніда (Зміє-діва) різновиди даного архетипу [Мал. 5]. Український фольклор також зберіг пам'ять про Діву: «Відлуння цього культу знаходимо у «Слові о полку Ігоревім» та в українській народній традиції про Діву, царицю русалок» [5, с. 35 – 36]. Ім'я Діви засвідчують староукраїнські графіті. Численні Дівич-гори (як місця стародавнього культу) існують досі на просторах України і по всій Слов'янщині.

11. Французький мовознавець-славіст Антуан Мейє, послідовник вчення Ф. де Сосюра, був упевнений у тому, що етнізм *слов'яни* походить від «слово»; при цьому він розрізняв «слово» в релігійному значенні і «слово» в звичайному буденному розумінні [19, с. 126]. Як писав видатний польський славіст Александр Гейштор, посилаючись на Дюмезіля, у слов'ян «слово завжди було пов'язане з головними Богами, із трифункційним поділом, виконуючи роль пізнання й магії, керування, забезпечення добробуту» [2, с. 64]. Магічна триєдність думки, слова і діла відома й у ведизмі аріїв Індії.

12. Філософські аспекти цього образу можна простежити від давньоарійської теорії Слова в образі Богині Вачдо вчення античних філософів про Логос [8, с. 220]. Слово у світогляді слов'ян тотожне життю, саме слово є – Буттям. Безіменність, німота і безликість – світ смерті, небуття. Слава (як і Кора, Афродіта, Кибела) є первісною Дівою і Матір'ю світу одночасно – в цьому її парадоксальність і вічні її метаморфози, які все ж допомагають побачити ідею ядра – «вічної бруньки, яка утримує в собі цілий світ» (К. Юнг). Символ Богині Слави має для українців, як і для всіх слов'ян, глибинне архетипове значення, сутнісно співмірне зі спільним етнізмом. Символ жінки-птаха, до речі, визнали спільнослов'янським навіть ті академічні установи, які вважають своїм науковим обов'язком поборювати «спекуляції навколо слов'янського язичництва» [11].

Деякі люди не звертають жодної уваги на знаки-символи, вважаючи їх своєрідним «пережитковим» явищем, що В. Шаян прокоментував так: «Хто відкидає містику і символіку, тому ми скажемо, що він не повинен уживати ніяких символів, бо вони для нього не мають ніякого значення. Однак факт, що неграмотний або відкидає, або не сприймає значення азбуки, зовсім не означає, що азбука не має ніякого значення» [15, с. 765]. За К.Г. Юнгом: «Архетипові образи самі по собі належать до найвищих цінностей людської душі; саме вони з незапам'ятних часів населяли небеса всіх народів. І відмова від них завдала б нищівних втрат» [17, с. 221.].

1. Слово у всіх індоєвропейців має міфотворче значення як первісна божественна дія при створенні світу; зі слова починається впорядкування космосу, на противагу безликому, німому і беззмістовному хаосу; первісне слово

персоніфікувалося в численних жіночих образах, наділених як небесними (крила), так і земними функціями-символами (корені, змії).

2. Численні артефакти дають можливість простежити стійкий спільний матріархальний архетип у постатях великих Богинь індоєвропейців та підтвердити гіпотезу про близькість чи тотожність Богині Слави до Богинь: Вач, Сарасваті, Фама, Осса, Апі, Діва, Муза Борисфеніда, Змієнога Богиня, Берегиня та їхніх пізніших похідних образів-інтерпретацій, таких як Алконост, Сирин, Гамаюн, Жар-птаха, Райська птиця, Берегиня, Вила (русалка), близьких чи тотожних з образом жінки-птаха на київських колтах.

3. Спільний індоєвропейський архетип ведійської Богині Вач, що відображений у тріаді: «думка – слово – діло», а також в уявленні про особливе священне значення мовлення (слова, що звучить) дає можливість зрозуміти давній богословський смисл Великої Богині-матері, однією з іпостасей якої є Мати Слава (відома з Велесової Книги).

4. Для відроджуваної нині рідної віри українців, як і етнорелігій усіх європейських народів, Богиня Слава має важливе богословське значення: вона здійснює магічну функцію «першопоштовху»–дії, спрямованої на відновлення стану гармонії після тимчасового занурення в хаос (чужовір'я), а також функцію відновлення глибинної компліментарності слов'янських народів на засадах спільних етногентичних і духовних етнокультурних зв'язків.

5. Відроджений нині в рідній вірі культ Матері Слави може бути підтвердженням теорії К.Г. Юнга про те, що міфи мають життєво важливе значення для самозбереження народів; язичницьке богослов'я Богині Слави залишиться важливим навіть у тому випадку, якщо сучасникам після втрати її витокового значення доведеться шукати нової інтерпретації, й надати їй нового значення для того, щоб зв'язати все ще наявну в нашій свідомості пам'ять минулого з життям сучасним та передчуттям майбутнього.

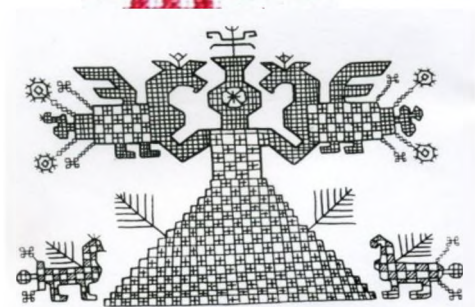
Література

1. Баїїћ А. Велика Богиња Словена / Александра Баїїћ. – Београд: Пешић и синови, 2007.
2. Гейштор А. Слов'янська міфологія. – К.: Кліо, 2015.
3. Дьяченко Г. Полный церковно-славянский словарь / Григорий Дьяченко. – М., 1900.
4. Жайворонок В. Знаки української етнокультури. Словник-довідник / Віталій Жайворонок. – К.: Дніпро, 2006.
5. Історія релігії в Україні / За ред. А. Колодного і П. Яроцького. – К.: Знання, 1999.
6. Копержинський К. Обряди збору врожаю у слов'янських народів у найдавнішу добу розвитку // Первісне громадянство та його пережитки на Україні / Кость Копержинський. – К., 1926. – Вип. 1–2.
7. Лозко Г. Велесова Книга – Волховник. Наукове текстологічне дослідження, переклад сучасною українською мовою / Галина Лозко. – Тернопіль: Мандрівець, 2011.
8. Мифы народов мира. Энциклопедия: в 2-х т. / Гл. ред. С.А. Токарев. – Т. I. – М., 1991.
9. Овідій. Метаморфози. – Переклад А. Содомори / Публій Овідій Назон. – К.: Дніпро, 1985; [Електронний ресурс] http://ae-lib.org.ua/texts/ovidius_metamorphoses_ua.htm#02
10. Пандей Р. Древнеиндийские домашние обряды/ Пандей Радж Бали. – М., 1990; [Електронний ресурс] - <http://Annales.info/india/ritual/00.htm>
11. Славянские древности. Этнолингвистический словарь: в 5-ти т. / Под ред. Никиты Толстого. – М., 1995 – 2012.

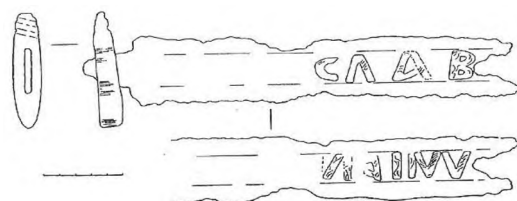
12. Творогов О. «Влесова книга»/ Олег Творогов// ТОДРЛ. – 1990. – Т.43.
13. Худаш М. Походження імен та релігійно-міфологічні функції давньоруських і спільнослов'янських язичницьких Божеств / Михайло Худаш.– Львів, 2012.
14. Чучка П. Слов'янські особові імена українців. Історико-етимологічний словник/ Павло Чучка. – Ужгород, 2011.
15. Шаян В. Віра Предків Наших / Володимир Шаян. – Гамільтон, Канада. – 1987.
16. Шевченко В.М. Словник-довідник з релігієзнавства / Валентина Шевченко. – К.: Наукова думка, 2004.
17. Юнг К.Г. Душа и миф: шесть архетипов [пер. с англ.] / Карл Густав Юнг. – К.: Государственная библиотека Украины для юношества, 1996.
18. Gimbutas M. The Gods and Goddesses of old Europe 7000–3500 B.C. Myths, Legends and Cult images / Gimbutas M. – London, 1973.
19. Meillet A. La vocabulaire slave et la vocabulaire indo-iranien / Meillet A. // RES. – Vol.6.

Мал. 1. Богиня інформації
Фама (Слава), Дрезден

Мал.2. Птах в українській
вишивці.Мокошаз птахами. Пáva
(павич)

Мал. 3. Напис "СЛАВ" на уламку
меча (5 см.)

Мал.4. Хрест вікінгів. Богині-
птиці на колтах (Русь)

Мал.5. Типологія скіфської Богині
Ані та української Берегині (на
писанці).